Урок 11

ДИАЛОЗИ

1.

- На̀стя, вчера̀ Глеб на экску̀рсии был?	- Настя, Глеб беше ли вчера на екскурзия?
- Нет, его̀ нѐ было. Все остальны̀е на̀ши одноку̀рсники, кро̀ме него̀, бы̀ли .	- Не, нямаше го. Всички останали колеги от курса, освен него, бяха.
- Вам бы̀ло интерѐсно?	- На вас беше ли ви интересно?
- Да, о̀чень (интерѐсно).	- Да, много.

кро̀ме *чего? + Р.п.* освен

однокурсник колега от същия курс

2.

- Гаврѝлыч, ско̀лько тебѐ лет?	- Гаврилич, на колко години си?
- Мне 64 (шестьдеся̀т четы̀ре) го̀да. А тебе, Кирѝлловна, ско̀лько сту̀кнуло?	- Аз съм на 64 г. Ти, Кириловна, колко навърши?
- Мне 61 (шестьдеся̀т одѝн) год. Я моло̀же тебя̀ на три го̀да. Не сдаёмся. Есть ещё по̀рох в пороховнѝцах.	- Аз съм на 61. По-млада съм от теб с три години. Не се предаваме. Има още хляб в нас.

сту̀кнуть (*разг.*) да навърша *(за години, за възраст)*
сда̀ться да се предам
*** есть ещё по̀рох в пороховнѝцах** има още хляб (в мен), имам още сили и енергия

Само по презиме (о̀тчество) се обръщат един към друг възрастните хора на село, близки хора, приятели.
Ильѝнична, идѝ сюда̀! *Илинична, ела тук!*

3.

- Ѝгорь Алексѐевич, говорѝте, пожѐлуйста, мѐдленнее и грѐмче. Мне ѐчень трѝдно вас понимѐть.
- Тепѐрь хорошѐ?
- Э̀то совсѐм другѐе дѐло. Тепѐрь мне уже всё понѧтно.

- Игор Алексеевич, говорете, ако обичате, по-бавно и по-високо. Трудно ми е да ви разбирам.
- Сега добре ли е?
- Това е съвсем друго нещо. Сега вече всичко разбирам.

мѐдленнее по-бавно
грѐмче по-високо

4.

- Дѝма, ты вы̀учил теорѐму?
- Давны̀м-давнѐ, ещё в клѐссе. Онѐ прѐще простѐго.

- Дима, научи ли теоремата?
- Много отдавна, още в училище. Фасулска работа.

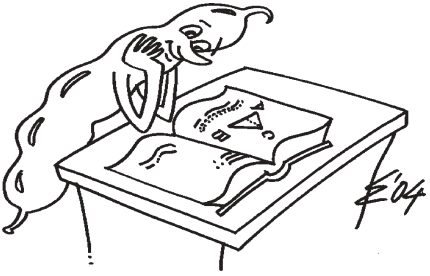

* **давны̀м-давнѐ** много отдавна
* **прѐще простѐго** *(разг.)* фасулска работа

5.

- Как чѐсто ты получѐешь э̀тот журнѐл?
- Ежемѐсячно.
- А он тебѐ нрѐвится?
- Да как тебѐ сказѐть? Прѐжде нрѐвился бо̀льше, а тепѐрь почему̀-то не ѐчень.

- На колко време получаваш това списание?
- Ежемесечно.
- Харесва ли ти?
- Ами как да ти кажа? Преди ми харесваше повече, а сега не знам защо, но не много.

ежемѐсечно ежемесечно
прѐжде преди
почему̀-то не знам защо

6.

- Фѐдя, что с тобо̀й? Почему̀ так ти̇хо говори̇шь?
- Я вчера̀ вѐчером напи̇лся воды̀ из холоди̇льника. Мне бы̀ло о̀чень жа̀рко и ду̀шно. Сего̀дня у̀тром я охри̇п.

- Федя, какво ти е? Защо така тихо говориш?
- Снощи пих вода от хладилника. Беше ми много горещо и задушно. Днес сутринта пресипнах.

охри̇пнуть да пресипна, да прегракна

жа̀рко горещо
ду̀шно задушно

7.

- На слѐдующей недѐле поѐдем к роди̇телям. Мы давно̀ не ви̇делись и о̀чень соску̀чились по ним.

- А они̇ приезжа̀ют к вам в го̀сти?
- Да, когда̀ у них есть така̀я возмо̀жность. Мы всегда̀ им о̀чень ра̀ды.

- Следващата седмица ще ходим при нашите. Отдавна не сме се виждали и много ни е домъчняло за тях.
- А те идват ли при вас на гости?
- Да, когато имат такава възможност. Ние винаги много им се радваме, когато идват.

соску̀читься *по кому? Д.п.* да (ми) домъчнее
рад *кому? Д.п.* радвам се

8.

- У сы̀на ско̀ро день рождѐния. Не могу̀ приду̀мать, что̀ ему̀ подари̇ть, что̀бы ему̀ понра̀вилось?
- Молодёжь сейча̀с интересу̀ется то̀лько компью̀терами и моби̇льниками.

- Синът ми скоро има рожден ден. Не мога да измисля какво да му подаря, за да му хареса.
- Младежта сега се интересува само от компютри и GSM-и.

- Спасѝбо! Э̀то идѐя! Ку̀пим ему̀ мобѝльный телефо̀н. На̀до то̀лько проконсультѝроваться, кака̀я модѐль аппара̀та лу̀чше!
- Ты мо̀жешь э̀то сдѐлать в лю̀бом магазѝне, где продаю̀тся со̀товые телефо̀ны.

- Благодаря! Това е идея! Ще му купим мобилен телефон. Трябва само да се консултираме кой модел апарат е най-добрият.
- Ти можеш да направиш това в който и да е магазин, където се продават клетъчни телефони.

мобѝльник (*разг.*) мобилен телефон, GSM
проконсультѝроваться да се консултирам
со̀товый телефо̀н клетъчен телефон

9.

- Ѝра, что вы дѐлаете по выходны̀м? Я с утра̀ до вѐчера убира̀юсь, го-то̀влю, гла̀жу... Как мне э̀то всё надоѐло!
- Зину̀ля, ра̀зве в таку̀ю пого̀ду, весна̀ на у̀лице, мо̀жешь сидѐть до̀ма? Мы всей семьёй выезжа̀ем на приро̀ду.
- И что вы там, на приро̀де, дѐлаете?
- Любу̀емся ѐю, собира̀ем грибы, купа̀емся в рекѐ.
- Какѝе грибы̀ собира̀ете?
- Огро̀мные сыроѐжки, бѐлые масля̀та, превосхо̀дные ры̀жики, вку̀сные боровикѝ.
- Ѝра, вы не боѝтесь попа̀сть на ядовѝтые грибы̀? Мо̀жно ѝми отравѝться.
- Зѝна, я же с шестилѐтнего во̀зраста собира̀ю грибы̀ и прекра̀сно в них разбира̀юсь.

- Ира, какво правите през почивните дни. Аз от сутрин до вечер чистя, готвя, гладя... Колко ми е омръзнало всичко това!
- Зинуля, нима в такова време, навън е пролет, можеш да седиш вкъщи? Ние, цялото семейство, отиваме на зелено, сред природата.
- И какво правите там, сред природата?
- Любуваме ѝ се, берем гъби, къпем се в реката.
- Какви гъби берете?
- Огромни гълъбки, бели масловки, превъзходни млечници и вкусни манатарки.
- Ира, не се ли страхувате да попаднете на отровни гъби? Може да се отровите с тях.
- Зина, аз от шестгодишна възраст ходя за гъби и много добре ги познавам.

выезжа̀ть излизаме *(с превозно средство)*
сыроѐжка гълъбка
маслёнок, ма̀сляник масловка
ры̀жик млечница, бронзова гъба
боровѝк манатарка
ядовѝтый гриб отровна гъба
разбира̀ться познавам

10.

- Со̀ня, вчера̀ днём я тебѐ звони̇ла. Мне хотѐлось повида̀ться с тобо̀й, выпи̇ть ча̀шку ко̀фе. Но никто̀ не подходи̇л.
- Мы бы̀ли на да̀че. Э̀то моё са̀мое любѝмое мѐсто. Недалеко̀ есть о̀зеро. Там мы загора̀ли.
- О̀зеро глубо̀кое? В нём мо̀жно купа̀ться?
- Конѐчно, мо̀жно. Э̀то неглубо̀кое и о̀чень чи̇стое о̀зеро.
- А в э̀том о̀зере во̀дится ры̀ба?
- Я ли̇чно то̀лько раз была̀ на рыба̀лке с му̀жем и с сыновья̀ми. Я мно̀го болта̀ю, и поэ̀тому меня̀ бо̀льше не беру̀т с собо̀й. Но я её чи̇щу и жа̀рю. Ка̀ждый раз мы возвраща̀емся домо̀й в о̀чень хоро̀шем настроѐнии.

- Соня, вчера през деня те търсих по телефона. Искаше ми да се видим и да изпием по едно кафе. Но у вас нямаше никого.
- Бяхме на вилата. Това е най-любимото ми място. Наблизо има езеро. Там се пекохме.
- Езерото дълбоко ли е? Може ли да се къпеш в него?
- Разбира се, че може . Това не е дълбоко езеро и е много чисто.
- А в това езеро има ли риба?
- Аз лично само веднъж съм била на риболов с мъжа ми и синовете ми. Много приказвам и затова повече не ме взимат. Но аз я чистя и пържа. Всеки път се връщаме вкъщи в много добро настроение.

повида̀ться да се видим
са̀мое любѝмое най-любимото
рыба̀лка риболов
во̀дится *(само 3л.)* има, съществува

11.

- Свѐта, у тебя̀ есть дома̀шний любѝмец?
- Да, у меня̀ всегда̀ была̀ в до̀ме жи̇вность.
- Каки̇х четверонòгих лю̀бишь бо̀льше всего?
- Конѐчно же, грациòзных ко̀шек.

- Ско̀лько их у тебя̀?
- У меня̀ двѐ ко̀шки.

- Света, имаш ли домашен любимец?
- Да, вкъщи винаги сме имали животни.
- Кои четириноги обичаш най-много?
- Разбира се, че това са грациозните котки.
- Колко имаш?
- Имам две.

- А какàя порòда тебѐ бòльше всегò нрàвится?
- Я обожàю ры̀жих персѝдских котòв.
- У них шерсть длѝнная?
- Òчень длѝнная.
- Свѐта, тебѐ не трýдно за нѝми ухàживать?
- За такѝми красàвцами ухòд дòлжен быть постоя̀нным.
- Ты гордѝшься своѝми любѝмцами?
- А как же? Хòчешь подарю̀ тебѐ мàленького голубоглàзого котёнка? Он принесёт тебѐ мнòго рàдости в жѝзни.
- Хочý.

- А коя порода ти харесва най-много?
- Обожавам рижите персийски котараци.
- Дълга ли е козината им?
- Много дълга.
- Света, не ти ли е трудно да се грижиш за тях?
- За такива красавци грижата трябва да бъде постоянна.
- Гордееш ли се със своите любимци?
- Ами как? Искаш ли да ти подаря едно синеоко коте? То ще ти донесе много радост в живота.

- Искам.

четверонòгие четириноги
бòльше всегò най-много
шерсть,-и козина
ухàживать *за кем? ТВ.п.* грижа се за някого
ухòд грижа
голубоглàзый синеок, със светлосини очи

12.

- Вѝка, èсли бы ты победѝла в игрѐ “Кто хòчет стать миллионѐром”, чтò бы ты сдѐлала с вы̀игрышем?
- Чтò за фантàзия у тебя̀? Как э̀то моглò прийтѝ тебѐ в гòлову? Э̀то дàже и не снѝлось мне! Я не такàя ýмная!
- Ну, предстàвь себѐ, что тебѐ повезлò и ты вы̀играла òчень мнòго дѐнег.
- Всё поня̀тно! Помечтàем. О какòй сýмме говорѝм: о пѐрвой несгорàемой сýмме (1000 - ты̀сяча рублѐй), о вторòй несгорàемой сýмме (32 000 трѝдцать две ты̀сячи рублѐй) или о миллиòне?
- Конѐчно, о миллиòне!

- Вика, ако си победила в играта “Кой иска да стане милионер”, какво би направила с печалбата?
- Що за фантазия имаш? Как е могло такова нещо да ти дойде на ум? Това даже не съм го и сънувала. Аз не съм толкова умна!
- Добре де, представи си, че ти е провървяло и си спечелила много пари.
- Ясно! Да си помечтаем. За каква сума говорим: за първата твърда сума (1000 руб.), за втората сигурна сума (32 000 руб.) или за милиона?

- Разбира се, че за милиона.

- È́сли бы я выи́грала миллио̀н рублѐй, я бы купи́ла себѐ квартѝру в Москвѐ, вложи́ла бы часть дѐнег в образова̀ние до̀чери, помогла̀ бы своѝм роди́телям деньга̀ми, поѐхала бы с му̀жем на экску̀рсию в Ита̀лию, я бы постро̀ила да̀чу в дерѐвне, я бы ...
- Остановѝсь! Ты давно̀ ужѐ истра̀тила миллио̀н!

- Ако спечеля, бих си купила апартамент в Москва, бих вложила част от парите в образованието на дъщеря си, бих помогнала на родителите си с пари, бих отишла с мъжа си на екскурзия до Италия, бих си построила вила на село, бих ...
- Спри се! Ти отдавна вече изхарчи милиона!

фанта̀зия фантазия, измислици
вы̀игрыш печалба
*** прийти́ в го̀лову** да ти дойде на ум
несгора̀емая су̀мма сигурна сума
*** остановѝсь!** спри се!
„Кто хо̀чет стать миллионѐром“ отговаря на българската игра „Стани богат“.

КОМЕНТАР

Склонение на лични местоимения

Падежи	*Единствено число*					*Множествено число*		
	1л.	2л.	3 л.			1л.	2л.	3л.
			м.р.	**ср.р.**	**ж.р.**			
И.п.	я	ты	он	онò	онà	мы	вы	онѝ
Р.п.	меня̀	тебя̀	егò (у негò)		её (у неё)	нас	вас	их
Д.п.	мне	тебѐ	емý (к немý		ей (к ней)	нам	вам	им
В.п.	меня̀	тебя̀	егò (на негò		её (на неё)	нас	вас	их
Т.п.	мнòй (мнòю)	тобòй (тобòю)	им (с ним)		ей, èю (с ней, с нею)	нàми	вàми	ѝми (с нѝми)
П.п.	обо мнѐ	о тебѐ	о нём		о ней	о нàс	о вàс	о нѝх

➠Личните местоимения в 3л. ед.ч. **он, онà, онò** и 3л. мн.ч. **онѝ** след предлози имат в началото **н**.

Я подошёл **к немý**, чтòбы помòчь **емý**.
*Аз се приближих **към него**, за да **му** помогна.*

Я говорѝл **с ним** по телефòну, но плòхо слы̀шал **егò**.
*Аз говорих **с него** по телефона, но лошо **го** чувах.*

➠**Но** ако това местоимение в Р.п. **егò, её, их** се употребява в значение на *притежателно* **(негов, неин, техен)** отговаря на въпроса (**чей?**), то **н** след предлога не се пише.

Я был **у негò**. *Аз бях при **него**.*
Я был **у егò** брàта. *Аз бях при **неговия** брат.*

➠След предлозите: **вне** + Р.п. (*извън*), **благодаря̀** + Д.п. (*благодарение*), **вслѐдствие** + Р.п. (*вследствие*), **вопрекѝ** + Д.п. (*въпреки*), **соглàсно** + Д.п. (*съгласно*), **навстрѐчу** + Д.п. (*насреща*), личните местимения в 3л. нямат **н**.

Навстрѐчу им выбежàла лòшадь.
Насреща ѝм изтича кон.

Благодаря̀ ей мы всё сдѐлали.
Благодарение на нея всичко направихме.

В руския език има само една форма на личното местимение **его̀, ему**, а не две, както в българския **(него - го, нему - му)**.

Местоименията във В.п., които отговарят на въпроса **кого?**, приличат на българските (пълната форма):

меня̀	**тебя̀**	**его̀**	**её**	**нас**	**вас**	**их**
мене	*тебе*	*него*	*нея*	*нас*	*вас*	*тях*

Местоименията в 3л. Д.п. приличат на българските кратки местоимения:

ему̀	**ей**	**им**
му	*ѝ*	*им*

Я помога̀л **ему̀**.	*Аз **му** помогнах.*
Они мешà̀ли **ей**.	*Те **ѝ** пречеха.*
Он кричà̀л **им**.	*Той **им** викаше.*

Наречия. Видове наречия

Наречието е неизменяема част на речта, която посочва **как, къде, кога, с каква цел, поради каква причина** се извършва действието. В изречението то най-често се отнася към глагола: жить **ря̀дом** - *живея съвсем близо*, ходѝть **бы̀стро** - *ходя бързо*, говорѝть **по-ру̀сски** - *говоря на руски*.

➲ Наречия за начин на действие

➢ **Как? Какѝм о̀бразом?** (*Как? По какъв начин!*)

гро̀мко	високо	**поня̀тно**	разбираемо
лѐгко	леко	**я̀сно**	ясно
пло̀хо	лошо	**по-ру̀сски**	по руски
внима̀тельно	внимателно	**по-дру̀жески**	по приятелски
мѐдленно	бавно	**ко̀е-как**	горе-долу
пра̀вильно	правилно	**ѐле-ѐле**	едва-едва
про̀сто	просто	**по-но̀вому**	по новому
стро̀го	строго	**по-лѐтнему**	по лятному
хорошо̀	добре	**вдруг**	изведнъж
я̀рко	ярко	**вслух**	на глас
интерѐсно	интересно	**вдрѐбезги**	на малки парчета

➲ Наречия за място

Где?	(място)	Куда̀?	(посока)	Откỳда?	(отправна точка)
здесь, тут	тук	**сюда̀**	тук, насам	**отсю̀да**	оттук
там	там	**туда̀**	там	**оттỳда**	оттам
наверхỳ	горе	**навѐрх**	нагоре	**свѐрху**	отгоре
внизỳ	долу	**вниз**	надолу	**снѝзу**	отдолу
внутрѝ	вътре	**внутрь**	навътре	**изнутрѝ**	отвътре
вдалѝ	в далечината	**вдаль**	в далечината	**ѝздали**	отдалече
вездѐ, всю̀ду	навсякъде			**-отовсю̀ду**	отвсякъде
позадѝ	отзад	**наза̀д**	назад	**сза̀ди**	отзад
впередѝ	отпред	**вперёд**	напред	**спѐреди**	отпред
нигдѐ	никъде	**никуда̀**	никъде	**ниоткỳда**	отникъде
нѐгде	няма къде	**нѐкуда**	няма къде	**нѐоткуда**	няма откъде
где-нибỳдь	някъде	**куда̀-нибỳдь**	някъде	**откỳда-нибỳдь**	отнякъде
где-лѝбо	някъде	**куда̀-лѝбо**	някъде	**откỳда-лѝбо**	отнякъде
гдѐ-то	някъде	**куда̀-то**	някъде	**откỳда-то**	отнякъде
слѐва	вляво	**налѐво, влѐво**	наляво	**-**	
спра̀ва	вдясно	**напра̀во, впра̀во**	надясно-		
снарỳжи	отвън	**нарỳжу**	навън	**сна̀ружи**	отвън
до̀ма	вкъщи	**домо̀й**	вкъщи	**-**	

Серёжки лежа̀т **внутрѝ** коро̀бочки.
Обеците лежат вътре в кутийката.

Я положѝла серёжки **внутрь** коро̀бочки.
Аз оставих обеците вътре в кутийката.

Я вы̀нула серёжки **изнутрѝ**.
Аз извадих обеците отвътре.

Я нахожỳсь **здесь**.	*Аз се намирам **тук**.*
Идѝ **сюда̀**!	*Ела **тук**!*
Пошёл **отсю̀да**!	*Марш **оттук**!*
Я стою̀ **наверхỳ**.	*Аз стоя **горе**.*
Я поднима̀юсь **навѐрх**.	*Аз се качвам **нагоре**.*
Ка̀мень па̀дает **свѐрху**.	*Камъкът пада **отгоре**.*

➲ Наречия за време

➢ **Когда̀?** (*Кога?*)

зимо̀й	през зимата	**вчера̀**	вчера
лѐтом	през лятото	**сего̀дня**	днес
весно̀й	през пролетта	**за̀втра**	утре
о̀сенью	през есента	**по̀слезавтра**	вдругиден
у̀тром	сутринта	**одна̀жды**	веднъж
днём	през деня	**давно̀**	отдавна
вѐчером	вечерта	**неда̀вно**	неотдавна
но̀чью	през нощта	**постоя̀нно**	постоянно
ра̀ньше	преди	**ра̀но**	рано
тепѐрь	сега	**по̀здно**	късно
сейча̀с	сега		
пото̀м	после		

➢ **Как ча̀сто?** (*Колко често?*)

ча̀сто	често	**ежеднѐвно**	ежедневно
рѐдко	рядко	**еженедѐльно**	седмично
ежемину̀тно	постоянно	**ежемѐсячно**	ежемесечно
ежеча̀сно	ежечасен	**ежего̀дно**	ежегодно

➢ **На како̀е врѐмя?** (*За колко време?*)

надо̀лго	задълго	**навсегда̀**	завинаги
ненадо̀лго	не за дълго	**навѐки**	навеки

➲ Наречия за причина

➢ **Почему̀?** *(Защо?)* **По како̀й причѝне?** *(По каква причина?)*

поэ̀тому	затова	**потому̀**	защото
почему̀	защо	**сгоряча̀**	необмислено, прибързано
спросо̀нья	в просъница		
со̀слепу	поради недовиждане	**понево̀ле**	неволно
		созла̀	от злоба

➲ Наречия за цел

➢ **За̀чем?** *(Защо?)* **С како̀й цѐлью?** (*С каква цел?*)

зачѐм	защо	**наро̀чно**	нарочно
нѐзачем	няма за какво	**назло̀**	напук
зачѐм-то	кой знае защо	**на̀смех**	за смях

Наречия за степен

➢ **Ско̀лько?** (*Колко?*)

ма̀ло	малко	**два̀жды**	два пъти
мно̀го	много	**три̏жды**	три пъти

➢ **В како̀й стѐпени?** (*В каква степен?*)

о̀чень	много	**ско̀лько**	колко
весьма̀	твърде, много	**вполнѐ**	напълно
во̀все не	съвсем не	**дово̀льно**	доволно, достатъчно
совсѐм	съвсем		
сли̏шком	твърде много	**совершѐнно**	съвсем, напълно
вдво̀е	двойно	**гора̀здо**	много, доста
втро̀е	тройно	**намно̀го**	много повече
наско̀лько	доколкото		

Не бъркайте наречията **о̀чень** (за висока степен) и **мно̀го** (за голямо количество)!
О̀чень се съчетава с прилагателни, с наречия и с глаголи.
Мно̀го не се съчетава с прилагателни и с наречия.
Сравнете: **о̀чень** красѝвый *(много красив)*, **о̀чень** хорошо̀ *(много добре)*, **о̀чень** люблю̀ *(много обичам)*. Но **мно̀го** чита̀ет (т.е. изразходва голямо количество време за четене или е прочел голямо количество литература).

Сего̀дня я **мно̀го** чита̀л и **о̀чень** уста̀л.
Днес аз много четох и много се уморих.

Степенуване на наречията

Наречия, образувани от качествени прилагателни, имат степени на сравнение. Наречията се степенуват като прилагателните имена. Но сравнителната степен на прилагателното се отнася към съществителното, а сравнителната степен на наречието се отнася към глагола.

находѝться **блѝзко**	находѝться **блѝже**	находѝться **блѝже всего̀**
намирам се ***близо***	*намирам се* ***по-близо***	*намирам се* ***най-близо***
говорѝть **быстро**	говорѝть **быстрѐе**	говорѝть **быстрѐе всех**
говоря ***бързо***	*говоря* ***по-бързо***	*говоря* ***най-бързо***

Частици

Частиците са служебни думи, които придават различни смислови оттенъци на отделната дума или на цялото изречение.

Да̀же она̀ не зна̀ла э̀того.
Даже тя не знаеше това.

Частицата **да̀же** е за усилване. Отнася се към подлога **она̀.**

Ведь ты зна̀ешь?
Ти нали знаеш?

Частицата **ведь** е също за усилване, но се отнася към цялото изречение.

Най-употребяваните частици са:

➲ Въпросителни: **ли (ль), ра̀зве, неужѐли**.

Частицата **ли** се отнася към една определена дума във въпросителното изречение, винаги стои след тази дума и се употребява за усилване с оттенък на колебание.

Приѐдет **ли** Нѝна?
*Ще дойде **ли** Нина?*
Скòро **ли** приѐдет Нѝна?
*Скоро **ли** ще дойде Нина?*

Частиците **ра̀зве** и **неужѐли** се превеждат на български **нима**. Но в значението на **ра̀зве** преобладава компонентът съмнение, недоверие, а в значението на **неужѐли** - компонентът учудване.

Ра̀зве Вѝктор не приѐдет?
Нима Виктор няма да дойде? - съмнение, недоверие
Неужѐли Вѝктор не приѐдет?
Нима Виктор няма да дойде? - учудване

➲ Възклицателни частици: **что за** (що за), **как** (как), **ну и** (ама че)

Что за красота̀! ***Каква** красота!*
Как прия̀тно па̀хнет! ***Как** приятно мирише!*
Ну и погòда! ***Ама че** време!*

➲ Частици за усилване: **да̀же** (даже, дори), **и** (и), **же** (пък, ама, де, ами че), **ведь** (нали), **ни** (нито)

Это **да̀же** дѐти зна̀ют.
*Това **даже** децата го знаят.*
Ну, говорѝ **же**!
*Казвай **де**!*

Сегòдня **же.**
Още *днес.*
Почемỳ **же**?
Защо ***пък****?*
Ведь он ничегò не читàл?
Нали *той нищо не е чел?*
Я не написàл **ни** стрòчки.
Не съм написал ***нито*** *ред.*

➲ Ограничителни частици: **тòлько**, **лишь** (само, единствено, изключително). Тези частици са синонимични. Най-употребявана от тях е **тòлько**. Те стоят винаги пред думата, към която се отнасят.

Я **тòлько** просмотрѐл газѐту, но не успѐл её прочитàть.
Аз ***само*** *прегледах вестника, но не успях да го прочета.*

Я просмотрѐл **тòлько** газѐту, но не успѐл её прочитàть.
Аз прегледах ***само*** *вестника, но не успях да го прочета.*

➲ Показателни частици: **вот** (ето) - за близки предмети и лица, **вон** (ето) - за далечни предмети и лица, **э̀то** (това). Те стоят обикновено в началото на изречението и се отнасят за цялото изречение.

Вот нàша квартѝра.	***Ето*** *го нашият апартамент.*
Вон онѝ идỳт.	***Ето ги там,*** *идват.*
Э̀то онѝ.	***Това*** *са те.*

➲ Отрицателната частица **не** винаги стои пред тази дума, към която се отнася отрицанието

Онà **не** пошлà на почтỳ.	*Тя* ***не*** *отиде в пощата.*
Не онà пошлà на почтỳ.	***Не*** *тя отиде в пощата.*
Онà пошлà **не** на почтỳ.	*Тя отиде* ***не*** *в пощата.*

➲ Формообразуващата частица **бы** служи за образуване на формата на условно наклонение

Я **бы** купѝл костю̀м, но у меня̀ нет дѐнег.
Аз ***бих*** *купил костюма, но нямам пари.*

➲ Словообразуващите частици: **-то, -лѝбо, -нибỳдь, кòе-** служат за образуване на неопределени местоимения и наречия: кто-то (*някой*), кто-нибỳдь (*някой*), почемỳ-то (*не знам защо*), кòе-кто (*някой*) и др.

➲ Частиците **не** и **ни** служат за образуване на отрицателни местоимения и наречия: **ничтò**, **никтò**, **нѐкого**, **нѐчего** и др.